

הסרט ההיסטורי כנקודת מוצא: התבוננות רזנסטונית על "מבצע יונתן"

נתנאל אנור*

האירוע ההיסטורי, הקשרו והרקע ליצירת הסרט

הסרט "מבצע יונתן" של מנחם גולן מתאר את פרשת חטיפת מטוס איירבוס של חברת "אייר פראנס" (Air France) בטיסה 139 מלוד לפריס. הסרט מתאר את האירועים החל מהגעתם של אילו שיהפכו לחטופים, לשדה התעופה בן-גוריון בבוקר ה-27 ביוני 1976. על המטוס עלו 190 נוסעים ו-12 אנשי צוות בנמל התעופה בלוד ועוד 56 נוסעים, בהם ארבעת חוטפי המטוס, באתונה. בשעה 12:45 הודיעו החוטפים על חטיפת המטוס. שניים מהחוטפים היו פלשתינאים חברי הזרוע הצבאית של "החזית העממית לשחרור פלסטין" בראשות ודיע חדד. השניים האחרים, בהם מפקד החוליה, היו גרמנים חברי "באדר מיינהוף" שהצטרפו לפעילות הארגון. בשלב הבא הסרט עובר לתיאור המתרחש בשלוש זירות עיקריות:

1. המטוס והחטופים- נחיתת התדלוק שלו בנמל התעופה של בנגזי בלוב, טיסתו לאנטבה ושהות החטופים במסוף הנוסעים הישן של שדה התעופה. שם הצטרפו עוד שישה חוטפים, ושם "זכור" לביקור של אידי אמין דאדא, שליטה של אוגנדה.
 2. הממשלה הישראלית והתמודדותה בפרשה בזירה הבין לאומית, מול התקשורת ומול הדרג הצבאי.
 3. הדרג הצבאי, בעיקר מנקודת מבטו של סא"ל יוני נתניהו, מפקד סיירת מטכ"ל- מרגע היוודע החטיפה, דרך התכנונים השונים, עד ליציאה למבצע ושחרור החטופים. הסרט סיים את תיאור הפרשה עם שחרורם של החטופים על ידי צה"ל במבצע נועז והבאתם חזרה לשדה התעופה בלוד, ביום ה-4 ליולי 1976.
- הרקע לאירועים אילו הוא התעוררותם של ארגוני התנגדות פלשתינאים ופעולתם כנגד מטרות ישראליות. בסוף שנות השישים ובשנות השבעים פעלו הארגונים הפלשתינאים תחילה מירדן ולאחר מאורעות "ספטמבר השחור" בשנת 1970, מלבנון. פעולות אילו התגברו בתקופה זו, גם כנגד מטרות ישראליות בחו"ל, בינן מספר חטיפות מטוסים ופעולות טרור אחרות בחו"ל. דוגמה בולטת לפעולה שכזו היא חטיפתם ורציחתם של 11 ספורטאים ישראלים במינכן בזמן האולימפיאדה בספטמבר 1972.
- הסרט נעשה בשנת 1977, שנה בלבד לאחר התרחשות האירועים. בעיניי יש לראות את יצירת הסרט כחלק מההתלהבות שמבצע זה עורר בעולם כולו. יש לציין שבמקביל בשנת 1976 ו-1977

* נתנאל אנור הוא סטודנט לתואר שני בחוג ללימודי המזרח הקדום.

הוסרטו גם שתי דרמות טלוויזיוניות אמריקאיות ("נצחון באנטבה" (1976) - עם אנתוני הופקינס, אליזבת טיילור וריצ'רד דרייפוס. "הפשיטה על אנטבה" (1977) - עם צ'ארלס ברונסון).¹ בישראל המבצע לא רק עורר תדהמה אלא גם תחושה גדולה של התרוממות רוח, חגיגות וגאווה לאומית ויש לראות את יצירת הסרט הישראלי על רקע זה.

לפי דעתי, חשוב לציין בהקשר של יצירת הסרט גם את האווירה שלאחר מלחמת "יום הכיפורים" (או "מלחמת אוקטובר") שנערכה ב-1973. רבים ראו במלחמה זו מחדל ברמות השונות של הממשל ורבים החלו לפקפק בכך שהפתרון היחיד לסכסוך טמון בפעולות צבאיות וכוחניות.² יתכן שסרט זה, הוסרט בדחיפות כל כך גדולה כתגובה לאווירה זו. ההפקה קיבלה את ההסכמה של דמויות ציבוריות לשימוש בדמותן והשתמשה במשאבים גדולים מאוד, תוך ליהוק של כמעט כל כוכבי התקופה (בהם: יהורם גאון, אסי דיין, גילה אלמגור, שייקה אופיר, גבי עמרני, מונה זילברשטיין, אריק לביא, שושיק שני, עודד תאומי, ועוד). ייתכן מאד, שנוסף להתלהבות הגדולה בציבור לאחר המבצע, גם הניסיון לתת תשובה לאותם סימני שאלה שהחלו לצוץ לאחר 1973, היה גורם ביצירת הסרט. תשובה גרנדיוזית, שכולה באה לאשש את "צדקת דרכה" של המדיניות הצבאית הכוחנית, כאופן יחיד להתמודדות עם ה"בעיה הפלשתינאית".

בחירת הסרט לאור ששת מאפייני הסרט ההיסטורי לפי רוזנסטון

סרט זה שייך לקבוצה העיקרית של הסרטים ההיסטוריים, הקבוצה שרוזנסטון כינה "הסרטים של הזרם המרכזי".³ רוזנסטון התייחס להבחנה הקיימת בין סרט תיעודי לסרט דרמטי. אף על פי כן, להבנתו, שני הז'אנרים קשורים אחד לשני באופן הדוק, כך שששת הקריטריונים שהביא כותב המאמר רלוונטיים לשניהם ויש לכלול את שניהם תחת המושג הנ"ל. סרט זה, ללא ספק, ניסה לתאר את האירועים באופן שאותו כינה רוזנסטון "ריאליזם קולנועי". קרי, האופן שבו העריכה של אוסף הדימויים, המוכרים היטב לצופה מין המציאות בה הוא חי לכדי מקשה אחת, מעניקה לצופה הרגשה של תיאור המציאות "כפי שאכן התרחשה". סרט זה מהווה בעיניי דוגמה מובהקת לאופן כזה של יצירה.

ניתן לראות זאת בכך שישנו שימוש בייצוגים השונים שהיו במציאות לתיאור הדמויות בסרט. דוגמה בולטת לכך היא השפה. הסרט פנה בעיקרו לקהל הישראלי ואין זה מובן מאליו, שכל דמות תדבר בשפה ומבטא שהייתה לדמות במציאות. היה מקובל מאד בתקופה זו, בייחוד בסרטיו של מנחם גולן, שכל דמות דוברת עברית תשתמש בשפה המקובלת בקרב העדה והמעמד שלה, אך עם זאת, פחות מקובל בסרטים מהז'אנר הדרמטי ערב רב של שפות: החוטפים הגרמנים - דוברים גרמנית ואנגלית במבטא גרמני, החוטפים הפלשתינאים - מדברים ערבית ואנגלית במבטא ערבי, צוות המטוס - דובר צרפתית ואנגלית במבטא צרפתי, אידי אמין דאדא מדבר אנגלית במבטא אפריקאי וכו'.

¹ נצחון באנטבה, ("Victorty at Entebbe", Marvin J. Chomsky, 1976); הפשיטה על אנטבה ("Raid on Entebbe", Irvin Kershner, 1977)

² ראה לדוגמה התזה המרכזית ב: גולני, מ. מלחמות לא קורות מעצמן, בן-שמן, 2002. בעיקר בע' 218.

³ רוזנסטון, שם, ע' 18.

להלן ניתוח הסרט על-פי הקריטריונים השונים של רוזנסטון על פי סדרם:

1. "הסרט מגולל היסטוריה כסיפור, מעשייה עם התחלה, אמצע וסוף...המותירה אותך עם מסר מוסרי ו(בדרך כלל) עם תחושה של התרוממות רוח."⁴

פרשת חטיפת המטוס לאנטבה אכן מוצגת בסרט זה כסיפור, בעל התחלה, אמצע וסוף. הסרט אף בנוי באופן המאפשר לצופה תחושה של "מעגל שנסגר". הסצנה הראשונה בסרט מתרחשת בשדה התעופה בלוד וכך גם סצנת הסיום. הצופה גם יכול להרגיש תחושת התעלות בסוף הסרט. עם סיום הסרט, המוקד הוא חגיגת חזרתם של החטופים הביתה לצלילי התקיעה בשופר ושירת "דוד, מלך ישאל, חי, חי וקיים!" - "הכול שב אל מקומו בשלום!", זאת ועוד, לסרט יש מסר ברור, המסוכם היטב בנאמו של יוני נתניהו אל מול לוחמיו לפני צאתם למשימה:

"...אנו יוצאים למבצע במרחק של אלפי קילומטרים מהארץ כדי להציל ישראלים וזאת רק בגלל שהם ישראלים..... ויהודים. מפני שאם אנחנו לא נעשה את זה, אף אחד אחר לא יעשה את זה בשבילינו.....".

קרי, מדינת ישראל היא הנציגה הבלעדית של "העם היהודי", לא תיכנע לשום סחיטה מצד טרוריסטים, תצא להציל את אזרחיה בכל מקום בעולם ותוך ביטחון בצדקת דרכה. לא ברור לגמרי למי יוני מתכוון כאשר הוא אומר "אנחנו", אבל הרושם מדבריו הוא, שכוונתו לצה"ל. רוצה לומר, ההתמודדות היחידה עם הטרור היא תגובה צבאית, כיון ש"אף אחד אחר לא יעשה את זה".

2. "הסרט מתעקש להציג את ההיסטוריה כסיפור של אנשים כפרטים... שגורמים להם להיראות חשובים מאחר שהמצלמה בחרה להתמקד דווקא בהם."⁵

בסרט זה הסיפור הפרטי התערבב באופן ברור בתיאור הפרשה. הסרט שזור בסיפורו האישי של גיבור הסרט יוני נתניהו ובעיקר בסיפוריהם של החטופים: השחקנית נורית אביב בדרכה להופעת בכורה בפריס (בגילומה של גילה אלמגור), ניצול שואה החווה מחדש איום על חייו מצד גרמנים, רופא גרמני "אוהד ישראל" – סמל לחידוש היחסים עם גרמניה, אדם הנוסע עם פילגשו לפריס בטענה שנסע לשירות מילואים פעיל (בגילומו של שייקה אופיר) ועוד כהנה וכהנה. הסיפור הפרטי בעל המסר החזק ביותר הוא ללא ספק סיפורו של "היורד מן הארץ" בגילומו של גבי עמרני. זהו סיפורו של אדם שתכנן להגר לארה"ב; הוא אף מנסה לנתק את גורלו מגורלם של שאר הנוסעים הישראלים, באומרו לחוטפים שהוא מחזיק בויזה ובגרין קארד אמריקאיים; אבל, כאשר חיילי צה"ל פורצים לבית הנתיבות באנטבה, הוא אומר בהתרגשות: "הם שלנו!". עם חזרתו "הביתה" הוא מצהיר שיפתח מחדש את המסעדה שלו "בארץ". חווית החטיפה וחשוב מכך, מבצע השחרור הובילו אותו לכדי הכרה חדשה: מקומו בתור יהודי, בישראל.

3. "הסרט מציע לנו היסטוריה כסיפור של כבר סגור, מושלם ופשוט. הוא איננו מציע לנו אפשרויות חלופיות למה שאנחנו רואים על האקרון."⁶

⁴ רוזנסטון, שם, ע' 19.

⁵ רוזנסטון, שם, ע' 20.

בסעיף זה, רוזנסטון הצביע על הבעייתיות הגדולה בסרט ההיסטורי המעניק לצופה תחושה של "סיפור סגור". סרט זה אכן הציג זאת כך על-אף, שהסיפור אינו "סגור". ישנה בעיה גדולה האופיינית להיסטוריה "בת זמננו", היא בעיית ה"עדות ההיסטורית". ככל הנראה, הסצנות המתארות את הלחימה הן הבעייתיות ביותר בכל הנוגע ל"שחזור ההיסטורי" של הפרשה. אביגדור שחן, שכתב ספר מקיף על הפרשה היה מודע מאד לבעייתיות של שחזור אירועים מסוג זה.⁷ שחן בחר לצטט את המשתתפים השונים במבצע, על אף הסתירות השונות שעולות מעדויותיהם.⁸ לסרט מסוגו של "מבצע יונתן" אין אפשרות לעשות זאת והוא פשוט מציג אופן מסוים בו יכלו האירועים להשתלשל.

4. "הסרט משווה להיסטוריה מימד רגשי, אישי ודרמטי."⁹

סרט זה בהחלט משתמש במימד הרגשי אותו יוצר מדיום הקולנוע. ראשית, הדמויות מאד סטריאוטיפיות וחד-ממדיות. החיילים הישראליים מתוארים, כמובן, כאמיצים ובעלי נכונות הקרבה עצמית חסרת גבולות, ממול, החוטפים הגרמניים רשעים ויורים סיסמאות מהפכניות שטחיות למדי, והחוטפים הערבים מתוארים כפסיביים ורפי שכל בצורה אופיינית.¹⁰ הסרט גם רווי אין ספור אירועים מלודרמטיים המודגשים על ידי האמצעים העומדים לרשות מדיום הקולנוע, והנה רק דוגמה, אחת מיני רבות: בשלב החטיפה בעודם במטוס, החוטפת מאיצה באחד החוטפים להרים את ידיו. כאשר החטוף מרים את ידיו מתגלה המספר על זרועו ומתברר שהוא ניצול מהמחנות. אך במאי הסרט כנראה שלא הסתפק בהרמה אחת של ידי החטוף וידיו מורמות בהילוך חוזר, על מנת להדגיש את עברו הטראגי. החוטפת מבחינה במספר וצווחת לעברו את המילים הגרמניות הידועות schnell, schnell, דווקא בגרמנית, על אף השליטה בשפה האנגלית שהיא מפגינה בשאר הסצנות ובכך מגבירה עוד יותר את הזעזוע של הצופה הישראלי.

5. "הסרט מספק לנו באופן כה מובן מאליו "מראה" של העבר – של מבנים, נופים וחפצים – עד כח אנחנו עשויים שלא להבחין מה זה עושה לתחושת ההיסטוריה שלנו"¹¹

בעיניי, הסרט אכן מצטיין במתן ה"מראה" של המציאות שהוא בה לתאר. השימוש בבגדים ותפאורה אותנטיים לא היוו בעיה גדולה מידי בסרט זה, משום שמדובר בסרט שהוסרט רק זמן קצר ביותר לאחר הפרשה. עם זאת, ראוי לציון בהקשר זה, גם השימוש בלוקיישנים אמיתיים, הידועים לצופים, כמו שדה התעופה בלוד או בניין הכנסת ומשרדי הממשלה בירושלים. כל אלו מחזקים את הקרבה של הסרט למציאות. מעניין במיוחד הוא השימוש שהסרט עושה באמצעי שאינו נפוץ בז'אנר הדרמטי של "הסרטים של הזרם המרכזי". בסרט זה משולבים קטעים קצרים,

⁶ שם

⁷ ראוי: שחן א. מבצע כדור הרעם: הוא מבצע אנטבה, ראשון לציון, 1993. עמ' 244.

⁸ שם, פרקים 16-18, עמ' 237-297.

⁹ רוזנסטון, שם, ע' 21.

¹⁰ להקבלה לתכונות אילו בתיאור חוטפי מטוסים ערבים בתרבות הפופולארית, ראה לדוגמה: "און שריג" (שמו האמיתי של הכותב הוא: שרגא גפני), דני דין במטוס החטוף, תל-אביב, 1971.

¹¹ רוזנסטון, שם, ע' 21.

לא מבוים, מתוך ישיבות הכנסת או הגעתם של שרים למשרד ראש הממשלה. אנו חוזים ביצחק רבין (ראש הממשלה), יגאל אלון (שר החוץ) ויקטור שם-טוב (שר הבריאות), גד יעקובי (שר התחבורה) ויוסף בורג (שר הפנים) עצמם, מגיעים לישיבה במשרד ראש הממשלה או משתתפים בישיבת הכנסת. ישנה אפילו סצנה בה המטכ"ל נועד עם שמעון פרס (שר הביטחון). בסצנה זו אנו רואים את השר שמעון פרס עצמו במשרדו ואז המצלמה עוברת חזרה אל אלופי המטכ"ל, המאזינים כביכול לדברי השר (למעשה הצופה חוזה בהם מאזינים לחיקוי, די בינוני יש לומר, של קולו של פרס). על כן אני רואה בסרט זה את אחד הניסיונות המעניינים ביותר לקרב את ז'אנר הסרט ההיסטורי הדרמטי למציאות "כפי שהייתה באמת". כפי שרוזנסטון טען שעלול לקרות, סרט זה אכן משתמש ב"מראה של המציאות", תוך עמעום של פרטים מסוימים וסטריאוטיפיזציה של הדמויות, על מנת לצקת לתוכו מסרים מוסרניים של יוצרי הסרט.

6. "הסרט מציג היסטוריה כהליך".¹²

קריטריון זה, שהציג רוזנסטון תואם רק באופן חלקי, בעיניי, את אופן יצירת הסרט. בסרט זה מצאתי כי ישנו ייצוג מסוים למורכבות הפרשה והצופה זוכה לראות כיצד הפרשה משפיעה בזירות שונות. הסרט מציג את המתרחש במטוס ובמסוף באנטבה; את ההתמודדות עם הפרשה בדרג הצבאי; את המתרחש בזירה המדינית בתקשורת ובדעת הקהל. הצופים אפילו עדים למתרחש במטה של ארגון הטרור וזוכים לראות את מעורבותו של יאסר עראפת בפרשה. אך הפרגמנטים השונים מתחברים כולם במהלך הסרט לתוך סצנת הסיום ולתוך המסר של הסרט כי: "אין להיכנע לטרור בשום מחיר". כך שסרט זה לא מציג תהליך ליניארי לגמרי ולעיתים אנו עדים למתרחש במקביל בזירות שונות. אך עם זאת, הזירות השונות הללו משתלבות אל תוך סצנת סיום אחת. כמו שמציין רוזנסטון לגבי קריטריון זה, אין תובנה מורכבת הבוחנת את המתרחש בזירות השונות.

הסרט "מבצע יונתן": "המצאה כוזבת" או "המצאה אמיתית"?

סרט זה הציג לא מעט "המצאות אמיתיות". בכול הנוגע לסיפורים האישיים של החטופים שהוזכרו לעיל, ישנם כמה אי דיוקים. נוסף לכך גם סצנה מרכזית ביותר בסרט – נאומו של יוני נתניהו לפני היציאה למבצע – גם היא לא שחזור מדויק של אשר אמר נתניהו. דמותו של יוני בסרט הדגישה את הדעה שהחטופים נחטפו "רק משום שהם יהודים!". לעומת זאת, במציאות, נתניהו הדגיש את חפותם של החטופים, את אכזריות המחבלים ואת האחזיות הכבדה שהוא רואה מוטלת על כתפי פקודיו.¹³

אלו הן דוגמאות ל"המצאות אמיתיות". יהורם גאון, בן דמותו של נתניהו בסרט, לא אמר את אותן מילים שנאמרו במציאות ומסריו גם היו מעט שונים ופחות ענייניים. אך ספק קטן בעיניי, שנתניהו היה שולל מכל וכול את המסרים שנאמרו מפיו של יהורם גאון (אלא אם היה אובססיבי בעיניי דיוק). נוסף לכך הסיפורים האישיים של הדמויות בהחלט אפשריים ודמויות מאין אילו, ודאי שהיו מוכרות לצופי הסרט.

¹² רוזנסטון, שם, ע' 22.

¹³ שחן, עמ' 207.

לעומת זאת, בכל הנוגע להצגת דמויותיהם של החוטפים, הסרט לוקה באי דיוקים אשר אותם ניתן לסווג כ"המצאות כוזבות". ראשית, בסרט לא מוזכר בשום שלב לאיזה ארגון משתייכים החוטפים. העובדה שבשום שלב בסרט לא מוזכרת "החזית העממית לשחרור פלסטין" או ה "Rote" (Arme Fraktion) "באדר מיינהוף", הופכת את דמותם של חוטפים ערטילאית יותר. כל שידוע לנו הוא שהם מ"Che Guevara" Force, Special Command Unit "Gaza". נוסף לכך סימני השאלה רבים מופנים כלפי החוטפים, אך כל שביכולתם לענות הוא בסיסמאות אמביוולנטיות ולעתים, אפילו חסרות פשר. הנה לדוגמה ציטוט של דיאלוג בין החוטפת לרופא הגרמני:

- "איך אישה גרמניה יכולה להיות מעורבת בפעולה שכזו?"

- "אנו לוחמי חופש!"

- "באמת? חופש של מי?"

- "של העולם כולו!"

- "האם אנו, הגרמנים, לא עוללנו כבר מספיק רע ליהודים?"

- "גרמניה שלך אינה גרמניה שלי ואנו לא נלחמים כנגד היהודים. אנו נלחמים כנגד האימפריאליסטים הציונים בדיוק כפי שאנו נלחמים כנגד הממשלה הגרמנית הריאקציונרית. חזור

למקומך!"¹⁴

החוטפת אומרת לחטוף הגרמני "גרמניה שלך איננה גרמניה שלי". לאור העובדה שבתקופה זו היו שתי גרמניות, הצופה יכול בקלות רבה להגיע למסקנה השגויה שמוצאה של החוטפת הוא מהרפובליקה הדמוקרטית של גרמניה, קרי מהגוש הקומוניסטי העוין. זאת ועוד, החוטפים חוזרים על הסיסמא שהם "לוחמי חופש", לוחמים בעד חופש "העולם כולו" (מאד ערטילאי). מטרותיהם אינן ברורות מהצפייה בסרט. הטענה שהם "לוחמי חופש" לא זוכה להסבר. התסריט עושה כל שביכולתו שלא להתמודד עם טענה זו ברצינות והוא נותן לטענה מענה פשטני בלבד אשר אינו מעניק פשר לאקט החטיפה.

מעניין במיוחד בהקשר זה הוא הקשר שעושה הסרט בין החטיפה לבין מעשי הנאצים במלחמת העולם השנייה. ניתן אולי לצפות מהדמויות הישראליות שיראו כך את הנעשה. דמותה של נורית אביב אכן אומרת מה שיכול להיחשב כ"המצאה אמיתית":

"They'll kill us like... like the Nazis"

לעומת זאת התסריט שם בפי החוטפים "המצאות כוזבות". כאשר החוטפים מפרידים את החטופים הישראלים משאר החטופים, החוטפת הגרמנייה אומרת לגבי זוג חטופים בעלי דרכון כפול:

"קוהן, כהן, זהו שם יהודי. הם משקרים. אלו הם יהודים"¹⁵

הרושם מאמירה שכזו הוא מוטעה ביותר. אפשר להבין מציטוט שכזה שהחוטפים הפרידו בין יהודים ללא יהודים. בכדי לחזק תחושה זו מובא לנו דו שיח בין ילד קטן לאימו, מהחטופים הלא ישראליים:

"Why don't they call us, mommy?"

"Because we're not Jews, darling"

¹⁴ התרגום שלי.

¹⁵ התרגום שלי.

כל זאת, על אף שבמציאות כל שעניין את החוטפים היה הפרדתם של ישראלים מלא ישראלים. הם רצו להחזיק בחטופים ישראלים כבני ערובה בתמורה לחבריהם שהיו כלואים בין השאר בכלא הישראלי. בעת החטיפה עצמה, ראש החוליה, הנו וילפריד המכונה קלאודיוס אקסל, אף הדגיש נקודה זו בפני עקיבא לקסר, אחד החטופים. הוא ציין בפניו שאין לו כל עניין בחטיפת יהודים דווקא, שהוא חבר "באדר מיינהוף" ושעניינו מהפכה עולמית.¹⁶ בסרט אין כל הד לשיחה זו. אמנם בדו השיח שצוטט לעיל, החוטפת אומרת שמטרתה אינה היהודים אלה האימפריאליסטים הציוניים, אך טענה זו נבלעה כליל לאחר שצווחה: "schnell, schnell", אל עבר ניצול המחנות ולאחר שביצעה סלקציה בחטופים בשל היותם יהודים. הרושם בסרט הוא, ש"אויבי ישראל" הגרמנים, ממשיכי דרכם של הנאצים, וה"ערבים" "אויבי ישראל" העכשוויים, חוברים האחד לשני מתוך שנאת יהודים.

לסיכום אטען שהסרט אכן שופע בלא מעט "המצאות אמיתיות", בעיקר בכל הנוגע לצד הישראלי-יהודי-ציוני בפרשה. אך עם זאת, הוא גם לוקה בלא מעט "המצאות כוזבות", בכל הנוגע לנסיבות החטיפה ולמניעי החוטפים. תפקידו של ההיסטוריון הצופה בסרט הקולנוע הוא לנתח את מקורותיהם של הדימויים השונים בשיח החברתי בו נעשה הסרט, והבחין במטרות אותן משרת הדימוי הקולנועי. 'כללי הניתוח' של רוזנסטון הם נקודת מוצא חשובה למחקר ההיסטורי של הקולנוע כסוכן חברתי וכמתווך בין 'המאורע ההיסטורי' – חסר הפשר כשלעצמו – ובין המשמעות שתניתן לו, האופן בו הוא ייזכר, ומרחב השיח בו תינתן לו המשמעות כזיכרון.

¹⁶ שחן, עמ' 47